

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 02.09.2021 року
(протокол №1)

**УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**

(назва освітнього компонента)

**ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни**

підготовки бакалавра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія
(шифр і назва спеціальності)

**Освітньо-професійна програма
«Фізична терапія, ерготерапія у
травматології та ортопедії»**

**Бердянськ
2021 рік**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Крижко Олена Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики викладання фахових дисциплін факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія та освітньо- професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія у травматології та ортопедії», а також у відповідності з наступними нормативними документами:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»;
- Навчальний план підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» для спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», затверджений вченою радою БДПУ від 24.04.2019, протокол №9;
- Наказ МОН України від 16.10.2009 за №943 «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи»;
- Положення «Про організацію освітнього процесу в Бердянському державному педагогічному університеті», затвердженого вченою радою БДПУ від 26 грудня 2019 року (протокол № 6);
- Положення «Про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасна українська мова професійної сфери.

Міждисциплінарні зв'язки полягають у безпосередньому базуванні на матеріалах фундаментальних (математика, політична економіка та ін.) дисциплін: переклад тексту за фахом, уміння правильно записувати числівники у фаховій кореспонденції, а також дисциплін гуманітарного циклу (історія України, правознавство, психологія тощо), знання яких потребує від фахівця певних галузей умінь грамотно спілкуватися.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є :

- формування комунікативної компетентності студентів;
- набуття комунікативного досвіду, що сприяє розвиткові креативних здібностей студентів та спонукає до самореалізації фахівців, активізує пізнавальні інтереси, реалізує евристичні здібності як визначальні для формування професійної майстерності та конкурентоздатності сучасного фахівця;
- вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника за допомоги вмілого використання різноманітних мовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу;
- сприйняття й відтворення фахових текстів, засвоєння лексики і термінології свого фаху, вибір комунікативно виправданих мовних засобів, послуговування різними типами словників.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є :

- сформулювати чітко і правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності;
- забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення;
- виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні;
- розвивати творче мислення студентів;
- виховати повагу до української літературної мови, мовних традицій;
- сформулювати навички оперування фаховою термінологією, редагування, коригування та перекладу наукових текстів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей:

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 9. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Та демонструвати такі результати навчання:

ПРН 1. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПРН 2. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПРН 3. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПРН 15. Вербально і не вербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години/3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Державна мова – мова професійного спілкування

Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Мовні норми. Мовне законодавство та мовна політика в Україні.

Тема 2. Стилі сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні

Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.

Змістовий модуль 2

Тема 3. Спілкування як інструмент професійної діяльності

Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Види, типи і форми професійного спілкування. Основні закони спілкування. Стратегії спілкування.

Невербальні компоненти спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Поняття ділового спілкування.

Тема 4. Культура усного фахового спілкування

Особливості усного спілкування. Способи впливу на людей під час безпосереднього спілкування.

Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з роботодавцем.

Етикет телефонної розмови.

Змістовий модуль 3

Тема 5. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації

Класифікація документів. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа.

Тема 6. Документація з кадрово-контрактних питань

Резюме. Характеристика. Рекомендаційний лист. Заява. Види заяв. Автобіографія. Особовий листок з обліку кадрів. Наказ щодо особового складу. Трудова книжка. Трудовий договір. Контракт. Трудова угода.

Змістовий модуль 4

Тема 7. Довідково-інформаційні документи

Прес-реліз. Повідомлення про захід. Звіт. Службова записка. Рапорт. Довідка. Протокол, витяг з протоколу.

Тема 8. Етикет службового листування

Класифікація листів. Реквізити листа та їх оформлювання. Різні типи листів.

Змістовий модуль 5

Тема 9. Українська термінологія в професійному спілкуванні

Історія і сучасні проблеми української термінології. Теоретичні засади термінознавства та лексикографії.

Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів певного фаху. Нормування, кодифікація і стандартизація термінів. Українські електронні термінологічні словники.

Змістовий модуль 6

Тема 10. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні

Становлення і розвиток наукового стилю української мови.

Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю.

Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці. Анотування і реферування наукових текстів. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці.

Науковий етикет.

Тема 11. Проблеми перекладу і редагування наукових текстів

Суть і види перекладу. Буквальний, адекватний, реферативний, анотаційний переклад. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів. Особливості редагування наукового тексту. Помилки у змісті й будові висловлювань.

3. Рекомендована література

Базова література

1. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 624 с.
2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>.
3. Крашеніннікова Т. В., Поповський А. М., Руколянська Н. В. Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. Модульний курс. Дніпропетровськ: Середняк Т. К., 2015. 330 с.
4. Мозговий В. Українська мова у професійному спрямуванні: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 590 с.
5. Практикум з української мови за професійним спрямуванням: навч. посіб. / Л. Г. Погиба, Т. О. Грибіниченко, Л. М. Голіченко, Н. В. Кавера. Вид. друге. Київ: Кондор, 2014. 296 с.

6. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / С. О. Караман, О. А. Корпусь, В. І. Тихоша та ін. Київ: Літера ЛТД, 2013. 544 с.
7. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 186 с.
8. Український правопис. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.
9. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник за програмою МОНУ. 4-те видання. Київ: Алерта, 2014. 696 с.

Додаткова література

1. Абрамович С. Д., Молдован В. В., Чикарькова М. Ю. Риторика загальна та судова: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2002. 416 с.
2. Абрамович С. Д., Чикарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 472 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 344 с.
4. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ: Рідна мова, 1998. 476 с.
5. Ботвина Н. В. Ділова українська мова (офіційно-діловий та науковий стилі): навч. посіб. Київ: АртЕк, 2001. 264 с.
6. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації: навч. посіб. Київ, АртЕк, 2008. 252 с.
7. Галузинська Л. І., Науменко Н. В., Колосюк В. О. Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 430 с.
8. Глушик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери. Київ: А.С.К. 2003. 400 с.
9. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2003. 472 с.
10. Гуць М. В., Олійник І. Г., Ющук І. П. Українська мова у професійному спілкуванні: навч. посіб. Київ: Міжнародна агенція "BeeZone", 2004. 336 с.
11. Дідух Г. Ділове та наукове мовлення у вищій школі. Тернопіль: ТДПУ, 2000. 144 с.
12. Дюмін О. З., Ніколаєва А. О. Ділове спілкування (Риторика та ораторське мистецтво): практ. посіб. Харків: Вид-во ХТУРЕ, 2001. 146 с.
13. Етика ділового спілкування: навч. посіб. / за ред. Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 344 с.
14. Забужко О. Мова і право. *Урок української*. 2003. №2. С.11-13.
15. Загнітко А. П., Данилюк І. Г. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування. Донецьк: ТОВ ВКФ "БАО", 2004. 474 с.
16. Кацавець Г. М., Паламар Л. М. Мова ділових паперів: підруч. для студ. вищ. навч. закл. 3-тє вид., переробл. і доп. Київ: Алерта, 2006. 327 с.
17. Кацавець Р. С. Українська мова: професійне спрямування: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 256 с.
18. Корж А. В. Українська мова професійного спрямування: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 296 с.
19. Костенко Л. Мовні аспекти юриспруденції. *Юридичний журнал*. 2006. №2. С. 132-134.
20. Кочан І. Інтернаціональні компоненти у структурі слів-термінів. *Вивчаємо українську мову і літературу*. 2007. № 15 (127). С. 2–5.
21. Кочан І. Терміни та професійна лексика кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Українська термінологія і сучасність зб. наук. праць*. Київ, 2007. С. 69–73.
22. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. 208 с.
23. Культура фахового мовлення: навч. посіб. / за ред. Н. Д. Бабич. Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. 496 с.
24. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2003. 311 с.
25. Мацько Л. І., Кравець Л. В., Солдаткіна О. В. Стилїстика ділового мовлення та редагування ділових документів: навч. посіб. Київ: Ун-т "Україна", 2004. 281 с.

26. Михайлюк В. О. Українська мова професійного спілкування: навч. посіб. Київ: Професіонал, 2005. 496 с.
27. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Українська мова (за правознавчим спрямуванням)» для студентів вечірнього факультету / уклад.: В. М. Пивоваров, О. М. Єрахторіна, Н. В. Кулинич. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2014. 148 с.
28. Онуфрієнко Г. С. Фахова термінологія як національна лінгвомодель системи фахових понять у науковому інформаційному просторі (на матеріалі джерел української правничої термінографії). *Вісник Запорізького юридичного інституту*. 1999. №2. С. 235-253.
29. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів: Світ, 1994. 216 с.
30. Пентилюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 224 с.
31. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посіб. Київ: Либідь, 2001. 240 с.
32. Потелло Н. Я., Скиртач Г. Є. Українське ділове мовлення і спілкування: навч. посіб. Київ: МАУП, 2003. 248 с.
33. Практикум з української мови за професійним спрямуванням для юристів: навч. посіб. / І. В. Зайцева та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 396 с.
34. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів: В-во «СПОЛОМ», 2001. 223 с.
35. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 240 с.
36. Сербенська О. А. З історії вивчення української юридичної термінології. *Питання слов'янського мовознавства*. Львів, 1963. Вип. 7–8. С. 179–189.
37. Середницька А. Я., Куньч З. Й. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / за ред. Г. Л. Вознюка. Київ: Знання, 2010. 211 с.
38. Токарська А. С., Кочан І. М. Культура фахового мовлення правника: навч. посіб. Львів: Світ, 2003. 312 с.
39. Токарська А. С., Кочан І. М. Українська мова фахового спрямування для юристів: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 413 с.
40. Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень / за ред. М. Д. Гінзбурга. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 624 с.
41. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. для вищих навчальних закладів нефілологічного напрямку підготовки / Т. О. Мачай та ін. Донецьк: ДонНТУ, 2006. 191 с.
42. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / С. П. Бирик, І. Л. Михно та ін. Київ: Довіра, 1999. 507 с.
43. Чорненький Я. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням). Ділова українська мова. Теорія. Практика. Самостійна робота: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2004. 304 с.
44. Шатохіна Т. Підготовка вчителя до спілкування з учнями. *Шкільний світ*. 2003. № 7. С. 3–8.
45. Шевчук С. В. Українське професійне мовлення: навч. посіб. Київ: Алерта, 2011. 248 с.
46. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення: підручник. Київ: Арій, 2009. 576 с.

Довідники. Словники

1. Андерш Ф. Словник юридичних термінів (російсько-український) / Ф. Андерш, В. Винник. Київ: Юрінком Інтер, 1994. 322 с.
2. *Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000* / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
3. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: словник-довідник. Київ: Либідь, 1995. 192 с.
4. Головченко В. В., Ковальський В. С. Юридична термінологія: довідник. Київ: Юрінком Інтер, 1998. 224 с.
5. Культура української мови: довідник / за ред. В. М. Русанівського. Київ: Либідь, 1990. 302 с.
6. Куньч З. Риторичний словник / ред. Л. Пустовіт. Київ: Рідна мова, 1997. 341 с.

7. Новий російсько-український словник-довідник (юридичної, банківської, фінансової, бухгалтерської та економічної сфери) / С. Єрмоленко, В. Єрмоленко, К. Ленець, Л. Пустовіт. Київ: Довіра, 1999. 783 с.
8. Олійник О. Б. Словник ділової людини (Російсько-український) / Академія наук вищої школи України. Київ: Слов'янський клуб, 1996. 448 с.
9. Орфоепічний словник української мови: у 2 т. / за ред. М. М. Пещак. Київ: Довіра, 2001. Т. 1. 955 с.; Т. 2. 917 с.
10. Російсько-український словник ділових людей. Київ: Український письменник, 1992. 214 с.
11. Російсько-український словник ділової мови / уклад. О. Мокровольський, О. Шокало. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Редакція журналу "Український світ", 1992. 302 с.
12. Сліпушко О. Українська мова й етапи кар'єри ділової людини: Короткий словник бізнесмена. Київ: Криниця, 1999. 199 с.
13. Словник іншомовних слів. 23 000 слів та термінологічних сполучень / Л. О. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, Рідна мова, 2000. 1018 с.
14. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. Київ: Знання, 2004. 367 с.
15. Тараненко О. О., Брицин В. М. Російсько-український словник (сфера ділового спілкування) / Русско-украинский словарь (сфера делового общения) / А. А. Тараненко, В. М. Брицын / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. 2 вид., випр. і доп. Київ: Основа, 1999. 398 с.
16. Українська мова: енциклопедія / редкол. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
17. Українсько-російський словник наукової термінології / за заг. ред. Л. О. Симоненко. Київ: 2004. – 540 с.
18. Шевчук С. В. Російсько-український словник ділового мовлення / Русско-украинский словарь деловой речи. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ: Вища шк., 2008. 487 с.

Інтернет– ресурси

1. bdpu.org
2. <http://www.pereklad.kiev.ua>.
3. <http://www.novamova.com.ua>.
4. www.litopys.org.ua
5. www.mova.info
6. www.pravopys.net
7. www.rozum.org.ua
8. <http://termin.com.ua/>

4. Методи навчання:

- 1) *За джерелами передачі й характером сприйняття інформації :*
 - ✓ словесні: пояснення, розповідь, лекція, бесіда;
 - ✓ наочні: ілюстрування, демонстрування, спостереження;
 - ✓ практичні: фізичні вправи, практичні роботи, дослідні роботи.
- 2) *Методи стимулювання навчальної діяльності:*
 - ✓ навчальна дискусія – суперечка, обговорення будь-якого питання з навчального матеріалу.
- 3) *Методи контролю і самоконтролю у навчанні:*
 - ✓ усний контроль;
 - ✓ письмовий контроль;
 - ✓ тестовий контроль.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

6. Система оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним та підсумковим контролюми.

Поточний контроль включає бали за роботу на лекціях, практичних та індивідуальних заняттях, а також оцінювання всіх видів самостійної роботи, запланованих у робочій програмі навчальної дисципліни.

Підсумковий семестровий контроль є обов'язковою формою контролю, що дозволяє визначити ступінь досягнення здобувачами вищої освіти запланованих робочою програмою навчальної дисципліни результатів навчання.

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)